

Munkavédelem az iskolai tananyagban – tagállami cselekvés Összefoglaló a jelentésről ⁽¹⁾

Az iskolai és főiskolai munkahelyi biztonságról és egészségvédelemről (munkavédelemről) szóló oktatás megerősítése érdekében szükséges annak tananyag-követelményekben való formalizálása. A jelentés áttekinti, hogy a tagállamok hogyan építették be nemzeti tananyagukba a kockázatokkal kapcsolatos és a munkavédelmi oktatást.

Jelentős haladás és cselekvés tapasztalható a tagállamokban mind általános iskolai, mind középiskolai szinten a végrehajtott és a tervezett programok tekintetében is. A munkavédelem tananyagba való beépítését célzó akciók az alábbiakat foglalják magukba:

- jogszabályi követelmények;
- választható tananyagok;
- útmutatás és erőforrások a jogszabályi követelmények és a választható tananyagok támogatására;
- formális ajánlások;
- nemzeti útmutatások és erőforrások ott, ahol nem határoztak meg tananyagot;
- a fentieket támogató ösztönző kampányok;
- a biztonságos és egészséges iskolákkal kapcsolatos megközelítések.

Az európai szintű oktatási együttműködés eredménye, hogy közelítenek egymáshoz a tagállamok alaptantárgyai és tanulási céljai. A kockázatokról szóló oktatást és a munkavédelmet általában nem kezelik önálló tantárgyként; ehelyett azt a lehetőséget használják ki, hogy az iskolai tananyagban szereplő más, vonatkozó tantárgyak tanulási céljaiba építsék be őket, így a természettudományokba, a testnevelésbe, az egészségoktatásba és az állampolgári ismeretekbe. Ezért fontos kidolgozni a

különböző korosztályok számára a kockázatokkal kapcsolatos oktatás és a munkavédelem alaptantervi tantárgyakra vonatkozó tanulási céljait.

A munkavédelem és a kockázatokról szóló oktatás tananyagba való bevezetésekor gyakran erős **partnerségi** megközelítést alkalmaznak olyan testületek bevonásával, mint a munkavédelmi hatóságok, oktatási minisztériumok és tantervet felügyelő hatóságok. A munkavédelmi hatóságoknak is tudniuk kell befolyásolni ezt a folyamatot a nemzeti tantervek változása és fejlődése során a javaslat fázisában.

Sok, az oktatást segítő **újító erőforrást** hoztak létre a tagállamokban nemzeti és regionális szinten. Nagyon hasznosak lesznek a tantervhez kapcsolódó források és osztálytermi tanítási tervek.

Egyes tagállamokban, így Svédországban, **integrált megközelítést** alkalmaznak, amelyben a kockázatokkal kapcsolatos oktatást összekapcsolják a tanárok és tanulók biztonságos tanulási környezetével és a tanulók iskolai egészségével is. Egyes kezdeményezések támogatják a kockázatokkal kapcsolatos iskolai oktatást, és egyben támogatást nyújtanak az iskoláknak az iskolaépületek biztonságának javításához. Esetenként a tanulók aktívan belefolyhatnak az iskolai biztonsággal kapcsolatos ügyekbe, például tanulói biztonsági képviselők kijelölésével – ami egyes tagállamokban jogszabályi követelmény – és azzal, hogy részt vesznek a veszélyek azonosításában.

Míg a tanárok számára rendelkezésre áll néhány kitűnő forrás, sokkal kevesebb figyelmet kap maguknak **a tanároknak a felkészítése**. Elismert tény, hogy a tanárokat ki kell képezni a kockázatokkal kapcsolatos oktatásra; amennyiben nincs ilyen képzettségük, és a kockázatokkal kapcsolatos oktatás csak választható tantervi lehetőség, esetleg nem szívesen próbálkoznak a tanításával, és még akkor is olyan témát választanak, amellyel kapcsolatban otthonosabban érzik magukat, ha jó forrásokat nyújtanak nekik. Ezért a gyakorló tanárok számára képzési programokra van szükség, és a munkavédelmi és kockázatokkal kapcsolatos oktatást be kell építeni a majdani tanárok tanárképző kurzusainak tananyagába. A tanároknak az oktatás minden szintjén szükségük van erre a felkészítésre.

A legnagyobb kihívás a munkavédelem **egyetemi oktatásba** való beépítése, hogy minden jövőbeli mérnökhöz, építészhez, egészségügyi és üzleti szakemberhez, vezetőhöz stb. eljusson. A munkavédelem egyetemi szintű kurzusokba való beépítése különböző okok – például a nagyobb autonómia – miatt a legkevésbé fejlett terület. A munkavédelem adott kurzusokba – például mérnöki vagy üzleti tanulmányok – való beépítését célzó cselekvések ezért ad hoc jellegűek, és gyakran egyes tanárok érdeklődésén vagy a szakmai testületekben részt vevő támogatókon múlnak. Az egyetemi tanárokat meg kell győzni a

⁽¹⁾ Munkavédelem az iskolai tananyagban: a tagállami követelmények és cselekvés. <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE3008521ENC/view>

munkavédelem egyetemi kurzusokba való beépítésének szükségességéről. Vonatkozó anyagokra is szükségük van. Léteznek azonban példák a jó gyakorlatra, például a mérnöki tanulmányok területén.

Példák a tanulói kompetenciákra a kockázatokról szóló oktatáshoz kapcsolódó tárgyakhoz

Példák személyes és társas kompetenciákra

- a biztonsággal kapcsolatos képességek elsajátítása és bemutatása;
- felelősség vállalása;
- a segítségkérés képessége;
- tanácsadáshoz elegendő magabiztosság kifejlesztése;
- a hátráltató sztereotípiák és nyomások kezelése;
- a kockázat felismerése és biztonságosabb lehetőségek választása.

Példák egészségügyi kompetenciákra

- elsősegély nyújtásának képessége;
- egészséges életmód ösztönzése.

Példák állampolgári képességekre

- a szabályok szükségességének megértése;
- a szabályok kialakításában és megváltoztatásában való részvétel;
- helyi és aktuális témák kutatásának képessége;
- társadalmi és morális dilemmák átgondolása;
- részvétel a döntéshozatalban.

Példák karrierrel kapcsolatos tanulásra

- különböző foglalkozási szerepű és képességű emberekkel való találkozás és beszélgetés;
- saját készségeik és eredményeik azonosítása;
- gondolkodás ezeknek a képességeknek a továbbfejlesztéséről.

Példák a kockázatokkal kapcsolatos oktatásra vonatkozó kompetenciákra, pl. a gyakorlati tantárgyak részeként

- a veszélyek, kockázatok és a kockázatkezelés ismerete;
- veszélyek felismerése, a belőlük következő kockázatok felmérése és az őket és másokat érintő kockázat kezelésére való lépések megtétele;
- információ felhasználása a közvetlen és halmozódó kockázatok értékeléséhez;
- a környezet kezelése saját és mások egészségének és biztonságának megőrzéséhez;
- a kockázatok kezelésére tett lépések megmagyarázása.

A munkavédelem tantervbe történő sikeres beépítésének tényezői többek között:

- világos kötelezettségvállalás és a megfelelő források biztosítása;

- a nemzeti munkavédelmi stratégiában a munkavédelem oktatásba való beépítésével kapcsolatos célok kitűzése;
- a cselekvéseknek a kutatásra történő alapozása, amely arról szól, mi történik a valóságban, mit lehet reálisan elérni, mi működik a legjobban stb.;
- szoros együttműködés kialakítása az oktatási hatóságokkal és különösen a tantervet meghatározó testületekkel;
- a tantervben rejlő lehetőségek azonosítása, valamint a tanterv változásának és fejlődésének befolyásolására tett kísérlet;
- a javaslatoknak és a kezdeményezéseknek az alaptantervhez, valamint a pillanatnyi oktatási politikához és módszerekhez történő igazítása, ideértve a kockázatokkal kapcsolatos oktatás kötelező és nem kötelező tananyagba való integrálását; az integráció fő területei közé tartoznak a személyi, egészségügyi és szociális oktatás, valamint az állampolgári ismeretek oktatási keretei; a kockázatokkal kapcsolatos oktatást az egészséget ösztönző iskola („egészséges iskola” programok) részévé kell tenni;
- a tantervben szereplő vonatkozó tárgyak munkavédelmi és kockázatokkal kapcsolatos tanulási céljainak megalkotása a gyerekek és fiatalok korának és képességeinek figyelembevételével; a tanulási célok összpontosítása a kockázatok megértésére, ideértve a veszélyfelismerést, a kockázattérképezést és a tájékozottságon alapuló, biztonságosabb viselkedés kialakítását;
- különböző tantárgyaknak és korosztályoknak megfelelő, munkavédelmi/kockázatokkal kapcsolatos oktatási erőforrások biztosítása;
- szakmai fejlődési lehetőség nyújtása a tanároknak és oktatóknak a kockázatokkal kapcsolatos oktatás területén; minden szinten szükség van a tanárképzésre, mind a (végzett) gyakorló tanárok, mind a tanárképző programok esetében; az oktatásban részt vevő egyéb szereplők szükségleteinek figyelembevétele, mint például az iskolák vezetésével foglalkozók és a szülők;
- az iskolai képzési rendszeren belül iskolaszintű munkavédelmi képzés kialakítása;
- partneri kapcsolatok kialakítása a kockázatokkal kapcsolatos oktatás fő támogatóival a következetes megközelítés és a párhuzamos munkavégzés elkerülése érdekében;
- kezdeményezések indítása, valamint a haladás figyelemmel kísérése és értékelése;
- tapasztalataink megosztása és hálózatépítés;
- a kockázatokkal kapcsolatos oktatásnak a teljes iskolára vonatkozó biztonsági és kockázati megközelítésbe integrálása; a megközelítésnek le kell fednie mind a tanulók biztonságos tanulási környezetét, mind a munkavállalók egészségvédelmét és biztonságát; ezt pedig kapcsoljuk össze az „egészséges iskola” kezdeményezésekkel.

További információk

További információ a munkavédelem oktatásba történő beépítéséről: http://osha.europa.eu/priority_groups/young_people

Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel.: (+ 34) 94 479 43 60, Fax: (+ 34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség. A sokszorosítás a forrás feltüntetésével engedélyezett. Printed in Belgium, 2008

